

POSTANOWIENIE

Dnia 31 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **Z. C.**,

skazanego z art. 223 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz art. 278 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu bez udziału stron w dniu 31 października 2023 r.

wniosku obrońcy skazanego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie o sygn. akt V KK 358/23

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. oraz art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz.1093)

p o s t a n o w i ł:

- 1. wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek w części dotyczącej żądania wyłączenia sędziego od udziału w sprawie z uwagi na istnienie uzasadnionej wątpliwości co do braku jego bezstronności nie uwzględnić;**
- 2. w pozostałej części, tj. w zakresie dotyczącym żądania wyłączenia z powodu okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu – wniosek pozostawić bez rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 13 września 2023 r. obrońca skazanego Z. C. – adw. M. O. w punkcie IV pisma zatytułowanego „Wniosek o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. wraz z pismem obrońcy” w związku z

doręczeniem zawiadomienia o składzie rozpoznającym sprawę o sygn. akt V KK 358/23 w osobie sędziego Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek z dnia 18 sierpnia 2023 r., na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. wniósł o wyłączenie sędziego SN Małgorzaty Bednarek od orzekania w sprawie, wskazując, iż w ocenie obrony istnieje uzasadniona wątpliwość co do bezstronności sędziego. Zdaniem tego obrońcy aktualny skład sądu nie spełnia standardów określonych w art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka z uwagi na fakt, iż w procesie wyboru na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego brał udział organ, który nie zapewnia niezależności i niezawisłości sędziego od władzy ustawodawczej i wykonawczej, z uwagi na fakt, iż Małgorzata Bednarek powołana została do pełnienia urzędu na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na podstawie uchwały z dnia 23 sierpnia 2018 r. nr [...] wydanej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3 z późn. zm.), niespełniającą wymogu niezależności, co w efekcie może doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a także dotychczasową ścieżkę kariery sędziego SN Małgorzaty Bednarek.

W uzasadnieniu wniosku obrońca przywołał fragment uchwały nr 317/2018 Krajowej Rady Sądownictwa dotyczący działalności zawodowej Małgorzaty Bednarek jako prokuratora, wskazujący - zdaniem obrońcy - na „bezpośrednie związki aktualnie SSN Małgorzaty Bednarek z Prokuraturą i samym Ministerstwem Sprawiedliwości”, które uznał za „silne i takiego rodzaju, że mogą wywołać uzasadnione wątpliwości co do bezstronności Sędziego”, a także informacje dostępne powszechnie w mediach dotyczące udziału Małgorzaty Bednarek jako prokuratora w Stowarzyszeniu *Ad Vocem*, prowadzenia śledztwa dotyczącego mafii prokuratorsko-sędziowskiej czy decyzji podejmowanych przez ww. jako sędziego w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego w zakresie np. nie uwzględnienia wniosku o wyłączenie sędziów, które ocenił jako kontrowersyjne. Równocześnie wskazał na wadliwą procedurę powołania Małgorzaty Bednarek do pełnienia urzędu sędziego

Sądu Najwyższego przez Krajową Radę Sądownictwa, szeroko przytaczając orzecznictwo SN, TSUE oraz ETPCz.

W punkcie III przedmiotowego pisma obrońca wskazał ponadto, że w kasacji podniesiono zarzut niewłaściwej obsady sądu odwoławczego ze względu na fakt orzekania przez dwóch sędziów w składzie trzyosobowym powołanych do pełnienia urzędu na stanowisko sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., a zatem orzekanie co do zasadności tak postawionego zarzutu przez sędziego powołanego w tym samym trybie (SSN Małgorzatę Bednarek) powodowałoby okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać ona uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w tej konkretnej sprawie w rozumieniu przepisu art. 41 § 1 k.p.k., będącego podstawą prawną wniosku o wyłączenie. W tym miejscu zauważyć należy, że tożsamy zarzut kasacyjny sformułował drugi obrońca skazanego - adw. O. K. (zob. kasacja k. 6) (k. 34-40).

W dniu 13 września 2023 r. wniosek ten został zarejestrowany w tzw. kontrolce rozstrzygnięć incydentalnych (KRI) pod numerem 266 i jako takiemu nadano mu dalszy bieg (k. 34).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wyłączenie sędziego SN Małgorzaty Bednarek ma charakter kompozytowy. Formułując żądanie wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy kasacyjnej skazanego Z. C., obrońca skazanego Z. C. – adw. M. O. w istocie odniósł się odrębnie do dwóch różnych ustawowych podstaw wyłączenia sędziego. W zakresie, w którym wniosek o wyłączenie sędziego oparty został na podstawie określonej w ustawie procesowej (art. 41 § 1 k.p.k.) wniosek ten nie zasługiwał na uwzględnienie, w warstwie zaś bazującej na przesłankach określonych w ustawie ustrojowej (ustawa o Sądzie Najwyższym) wniosek ten należało pozostawić bez rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do tej warstwy wniosku o wyłączenie, która została oparta na twierdzeniu, że rozpoznanie kasacji zawierającej zarzut o charakterze ustrojowym adresowany wobec sędziów Sądu Okręgowego w Ł.: D. K. i M. S. przez sędziego SN Małgorzatę Bednarek miałoby stanowić okoliczność mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w sprawie

(punkt III wniosku), to wniosek ten — jako niezasadny — nie zasługiwał na uwzględnienie.

To prawda, że judykatura Sądu Najwyższego w niektórych orzeczeniach przyjmuje się, że (w sytuacji zbieżnej z tą, na którą powołuje się autor wniosku o wyłączenie) zachodzi okoliczność, o której mowa w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. (por. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2022 r., V KK 681/21; 28 kwietnia 2022 r., IV KO 32/22; 5 czerwca 2023 r., I KK 85/23; 14 marca 2023 r., II KK 502/22; 14 listopada 2022 r., I KK 356/22; oraz — jak można wnioskować z argumentacji zaprezentowanej w uzasadnieniach postanowień — także w orzeczeniach Sądu Najwyższego z 9 listopada 2022 r., I KK 301/22 i 1 czerwca 2023 r., III KK 114/23). Nie jest to jednak jednolita linia orzecznicza. W szeregu bowiem judykatów najwyższy organ władzy sądowniczej nie uznawał wskazanej przez autora kasacji okoliczności za prowadzącą do zmaterializowania się stanu opisanego w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. (por. — m. in. — postanowienia z dnia 28 października 2022 r., sygn. II KK 375/22; 20 lipca 2023 r., V KK 193/23; 29 sierpnia 2023 r., III KK 203/23).

Przy dokonywaniu analizy, czy wzmiankowana we wniosku o wyłączenie sędziego okoliczność daje asumpt do wyłączenia go od rozpoznania sprawy na podstawie przepisu art. 41 § 1 k.p.k. nie sposób pominąć tego, czy scharakteryzowana powyżej praktyka orzecznicza Sądu Najwyższego ma charakter konsekwentny, jednolity i odnosi się do *w s z y s t k i c h* tych układów sytuacyjnych, w których organ wypowiada się na temat wpływu zaszłości towarzyszących powołaniu na urząd sędziego (bądź ukształtowania określonej procedury nominacyjnej) oraz czy zasadne jest stanowisko, dla którego reprezentatywna jest pierwsza z powołanych wyżej grup judykatów.

Otóż należy zwrócić w tym kontekście uwagę na te sprawy i te rozstrzygnięcia, w których Sąd Najwyższy (orzekając w składach jednoosobowych z udziałem sędziów powołanych po raz pierwszy na urząd sędziego sądu powszechnego przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) wypowiadał się na temat ewentualnego wpływu powołania na urząd sędziowski przez ten organ na zdolność zagwarantowania przymiotów bezstronności,

niezależności i niezawisłości przez sąd rozstrzygający z udziałem sędziego powołanego w ten właśnie sposób.

Trzeba podkreślić, że w układach procesowych, w których Sąd Najwyższy w jednoosobowym składzie z udziałem sędziów powołanych po raz pierwszy na urząd sędziego sądu powszechnego przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej rozstrzygał wprost o znaczeniu upolitycznionego procesu nominacyjnego na stanowiska sędziowskie w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z udziałem Rady Państwa PRL z punktu widzenia niezawisłości i niezależności sądów orzekających z udziałem sędziów, którzy uzyskali inwestyturę w takiej procedurze (por. postanowienia z 24 stycznia 2022 r., sygn. II KO 152/21; 16 marca 2023 r., sygn. III CB 20/23), to sędziowie orzekający w tych sprawach (powołani na urząd w latach 80. przez Radę Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) nie sygnalizowali istnienia okoliczności kwalifikowanych jako podstawa wyłączenia *nemo iudex in causa sua* (art. 41 § 1 k.p.k.) i nie składali wniosków o wyłączenie w trybie przepisu art. 42 § 1 *in principio* k.p.k.

I tak do czasu rozpoznania sprawy sygn. akt II KO 125/21 i wydania postanowienia z dnia 24 stycznia 2022 r. o odmowie przyjęcia wniosku D. G. o wznowienie postępowania wobec jego oczywistej bezzasadności i pozostawieniu bez rozpoznania wniosków skazanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu oraz o wstrzymanie wykonania prawomocnego wyroku, sędzia SN Barbara Skoczowska nie złożyła wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. Podobnie, do czasu rozpoznania sprawy o sygn. akt III CB 20/22 i wydania w tej sprawie postanowienia z dnia 16 marca 2023 r. o odrzuceniu wniosku o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN Dariusza Zawistowskiego w trybie art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym, sędzia SN Andrzej Stępka nie złożył wniosku o wyłączenie od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

Warto podkreślić, że w orzeczeniach tych sędziowie, którzy uzyskali pierwsze powołanie do pełnienia urzędu sędziego z rąk Rady Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uznawali, że co do pierwszych powołań do pełnienia urzędu sędziego przed 1989 rokiem przez organ władzy wykonawczej, jakim była Rada Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, po zakończonym okresie ustroju

Polski Ludowej cyt.: „dokonując wyboru ustrojowego, Polska opowiedziała się za ciągłością Państwa. W wyniku tego wyboru, sędziowie powołani przez Radę Państwa [PRL] w okresie poprzedniego, niedemokratycznego systemu, zostali uznani również za sędziów na poziomie krajowym. Z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej uznano ich również za sędziów unijnych, gdyż takie rozwiązanie zostało uznane przez instytucje Unii za zgodne z prawem Unii, które zapewnia istnienie stabilnych instytucji gwarantujących między innymi demokrację [,] praworządność i ochronę praw człowieka”.

Skoro wnioski o wyłączenie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. nie zostały w tych sprawach przez sędziów Sądu Najwyższego powołanych po raz pierwszy przez Radę Państwa złożone, uzasadnione jest przyjęcie, że — tak jak to przyjął Sąd Najwyższy orzekający w sprawach sygn. II KO 125/21 i sygn. III CB 20/22 — rozstrzyganie przez sędziego Sądu Najwyższego (który rozpoczął ścieżkę kariery zawodowej w magistraturze od uzyskania nominacji na urząd sędziego PRL od Rady Państwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej) w przedmiocie ustrojowego statusu tego organu oraz procesowe dokonywanie oceny, że sędzia przezeń powołany jest cyt.: „sędzią na poziomie krajowym”, jest sędzią „unijnym” (*scilicet* sędzia Unii Europejskiej) jak również, że cyt.: „po ponad trzydziestu latach od transformacji ustrojowej [...] powołani w tamtym czasie sędziowie [są niezależni]” nie może być oceniane w kategoriach naruszenia zasady *nemo iudex in causa sua* i istnienia wątpliwości co do bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.).

Wolno zatem wyrazić ogólniejszą myśl, że rozstrzyganie przez Sąd Najwyższy z udziałem sędziego powołanego na urząd po raz pierwszy w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przez Radę Państwa w przedmiocie statusu ustrojowego organu, który go powołał i wpływu jego ustrojowego ukształtowania na niezawisłość i niezależność sędziów, którzy uzyskali nominację w tego typu procedurze w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie stanowi okoliczności, która mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k.

W analogiczny sposób (*mutatis mutandis*) należy ustosunkować się do podniesionego we wniosku obrońcy Z. C. wniosku o wyłączenie sędziego SN Małgorzaty Bednarek motywowanego tym, że sędzia miałaby się ewentualnie

wypowiedzieć w przedmiocie istnienia wątpliwości co do niezawisłości i niezależności składu Sądu Okręgowego w Ł. z udziałem sędziów powołanych w demokratycznej procedurze nominacyjnej przeprowadzonej przez konstytucyjny organ suwerennego Państwa Polskiego. Wniosek ten nie zasługiwał zatem na uwzględnienie.

Wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie o sygn. akt V KK 358/23 w części dotyczącej podniesionych przez jego autora okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu (punkt IV wniosku) należało pozostawić bez rozpoznania — jako niedopuszczalny z mocy ustawy. Autor wniosku domaga się wyłączenia sędziego SN Małgorzaty Bednarek od rozpoznania sprawy o sygn. akt V KK 358/23 zarówno ze względu na wadliwą procedurę powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jak i w związku z zachowaniem sędziego SN Małgorzaty Bednarek przed i po powołaniu na urząd sędziego Sądu Najwyższego.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k., na który powołuje się obrońca, sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności w danej sprawie. Orzecznictwo ukształtowane na gruncie ww. przepisu określa katalog przesłanek wyłączenia sędziego, które wywodzą się z relacji sędziego i strony postępowania, oceny zachowania sędziego w toku rozpoznania sprawy, czy też jego zachowania i wypowiedzi poza rozprawą dotyczących przedmiotu procesu.

Przedmiotowy wniosek w części dotyczącej okoliczności dotyczących trybu powołania sędziego SN Małgorzaty Bednarek i jej zachowania przed i po powołaniu na urząd sędziego Sądu Najwyższego nie może zostać merytorycznie rozpoznany ze względu na zakresowo określony w nim przedmiot sądowej weryfikacji istnienia warunków do wyłączenia sędziego. Powołane przez obrońcę we wniosku okoliczności, zgodnie z wyrokiem Trybunał Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r., P 22/19, nie wchodzą w zakres unormowania art. 41 § 1 k.p.k. i nie mogą stanowić podstawy decyzji o wyłączeniu sędziego.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w ww. judykacie „[a]rt. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej” (OTK-A 2020/31, Dz.U. z 2020 r., poz. 413).

Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego postępowania po powołaniu, mogą być obecnie badane w pryzmacie zachowania przezeń przymiotu bezstronności wyłącznie w trybie przewidzianym w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. W konsekwencji uznać należy, iż niedopuszczalne jest rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści tego wniosku — tak jak to jest w niniejszej sprawie — w sposób jednoznaczny wynika, że dotyczy on okoliczności przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym. Zgodnie z tym przepisem, dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania po powołaniu, na wniosek podmiotu uprawnionego, o którym mowa w art. 29 § 7 ustawy o Sądzie Najwyższym (strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym), jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Wyłącza to zatem możliwość orzekania w trybie przewidzianym w przepisach Rozdziału 2-go Kodeksu postępowania karnego, skoro ustawa przewiduje nie tylko odrębną podstawę, ale także tryb orzekania co do wniosków o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego nawiązujących do okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego Sądu Najwyższego i jego

postępowania po powołaniu. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 września 2023 r., sygn. III KK 286/23, „[o]rzekanie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w postulowanym zakresie byłoby w takiej sytuacji oczywiście niezgodne z Konstytucją RP, choćby z jej art. 7, zgodnie z którym wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. W świetle art. 8 ust. 1 Konstytucji RP podstawą takich działań w omawianym zakresie nie może być także standard wynikający z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, którego interpretacja również musi pozostawać w zgodzie z Konstytucją RP. Zauważyć zresztą wypada, iż Konwencja ta nie zawiera samodzielnej regulacji dotyczącej możliwości i podstaw wyłączenia sędziów sądów krajowych od orzekania”.

Marginesowo jedynie odnosząc się do przedmiotowego wniosku w części dotyczącej zobowiązania wynikającego z zarządzenia Przewodniczącego Wydziału V Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2023 r. o uzupełnienie wniosku zawartego w pkt. III kasacji (punkt I i II) wskazać należy, że zarówno zobowiązanie do wskazania podstawy prawnej wniosku o wyłączenie od orzekania w sprawie kasacyjnej „wszystkich Sędziów Sądu Najwyższego powołanych do pełnienia urzędu na stanowisku Sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r.”, jak i zobowiązanie do wskazania nazwisk konkretnych sędziów o wyłączenie których wnosił obrońca, znajduje swe uzasadnienie w treści przepisu art. 119 § 1 pkt 3 k.p.k. Brak precyzji wniosku w ww. zakresie może prowadzić do nieporozumień, które wprawdzie nie powinny mieć miejsca, gdy adresatem pisma jest podmiot profesjonalny, ale których można i należy unikać, określając w sposób precyzyjny treść wniosku (co wymaga wskazania podstawy prawnej), jego formę, w której ma nastąpić przedłożenie sądowi wskazanego rezultatu czynności podjętych przez adwokata. Jeśli chodzi o sędziów Sądu Najwyższego wskazanych w pkt. II wniosku obrońcy, to należy wskazać na to, że — z jednej strony większość z tych sędziów nie orzekała nigdy w Izbie Karnej Sądu Najwyższego (ani nie była delegowana do orzekania w tej Izbie) lub aktualnie w tej Izbie nie orzeka, więc z natury rzeczy nie mogła też orzekać w sprawie o sygn. V KK 358/23 prowadzonej w Izbie Karnej — z drugiej zaś przypomnieć należy, że wniosek o wyłączenie sędziego od udziału w rozstrzygnięciu sprawy, do której rozpoznania — zgodnie z

przepisami obowiązującego prawa — sędzia nie został wyznaczony jest nie tylko bezprzedmiotowy, ale i niedopuszczalny. Wnioskiem o wyłączenie można objąć tylko sędziego (albo sędziów) wyznaczonych do rozpoznania sprawy, niedopuszczalne jest złożenie wniosku *pro futuro* czy też w odniesieniu do sędziego nieorzekającego z sprawie z uwagi na to, że nie został on przydzielony do rozpoznania sprawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

AG

[ms]